

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

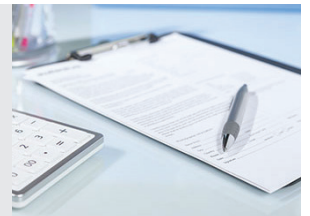
Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ד' אייר תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים ו.
דף היומי בהלכה: מסעיף י"ב עד סעיף ט"ז.
מוסר: פרק ח' מ"זכבה ממש" עד "והנה כאשר הנפש".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ה משנה ד עד משנה ו.

הדף היומי בהלכה

מהו איסור 'שטרי הדיוטות'?

שני טעמים אלו נפסקו להלכה; ולכן, אסור לקרוא בשבת כל כתב העוסק בעסקי חולין, כגון מודעות מסחריות; וכן אסור לקרוא כל רשימה שבימות החול עשוי אדם למחוק חלק ממנה במהלך קריאתו, ואף אם אין בה עסקי חולין, וכגון רשימת אורחים לסעודה.
[שו"ע שז, יב-יג, משנ"ב נ-נא; ביאורים ומוספים דרשו, 54 ו-56]

חכמינו ז"ל אסרו לקרוא בשבת שטרי חוב ורישומי חשבונות כספיים, ואיסור זה מכונה 'שטרי הדיוטות'. ונחלקו ראשונים בטעם האיסור: יש אומרים שבקריאה זו עוברים על איסור 'ממצוא חפצך', שפירושו שלא יעסוק אדם בעסקי חולין בשבת; ויש אומרים שקיים חשש כי במהלך הקריאה ימחק הקורא חלק מהכתוב, כדרך אדם הקורא בשטרותיו ובחשבונותיו בימות החול.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לקרוא בשבת מודעה על מכירת ספרי קודש?

בשטרי הדיוטות - הוא אף כשאינו קורא בפיו את הכתוב, אלא מעיין בו בלבד; וכן אסור לעיין בכתבים האסורים אף אם יודע את תוכנם בעל פה, וקורא בהם שלא לצורך כלל.
[שו"ע שז, יב-יג, משנ"ב מז, נג רנד, ושעה"צ נד; ביאורים ומוספים דרשו, 50; וראה עוד בשעה"צ שם]

בנוסף לאיסור 'שטרי הדיוטות', אסרו חכמים לקרוא גם כתבים שאין בהם איסור 'ממצוא חפצך' ואין בהם חשש למחיקת הכתוב במהלך הקריאה, וזאת מחשש שעל ידי קריאה זו ימְשכו לקרוא בשטרי הדיוטות. וכתבים שיש בקריאתם צורך הגוף, או צורך מצוה, אינם בכלל איסור זה; ומותר אף לקרוא מודעות בעניין מכירת חפצי מצוה, אך אין לקרוא את המחירים המצוינים בהן. ואיסור קריאת שטרי הדיוטות, וכן הכתבים האסורים מחשש שמא יקראו

הדף היומי בהלכה

האם מותר לגבאי לקרוא בשבת ברשימת העולים לתורה?

אומרים שכאשר הקריאה מתבצעת בנוכחות 'שומר', שיזכיר לקורא את איסור המחיקה במידה ויתכונן למחוק, מותר לקרוא; ויש אומרים שרצוי שיקרא מי שאין בידו למחוק, מאשר לקרוא בנוכחות שומר.
[משנ"ב שז, מז; ביאורים ומוספים דרשו, 48; וראה שם עוד לענין רשימת העולים לתורה]

על פי כל האמור, רשימה שאדם עשוי למחוק חלק ממנה במהלך קריאתו, העוסקת בצורכי מצוה, וכגון רשימת אורחים המוזמנים לסעודת מצוה, או רשימת העולים לתורה - האיסור לקרוא בשבת הוא רק מחשש שהקורא ימחק חלק ממנה במהלך הקריאה. ולכן, באופנים הבאים מותר לקרוא רשימה כזו: א. כאשר הקורא אינו רשאי למחוק מאומה, וכגון מלצר הקורא ברשימת האורחים המוזמנים לסעודה. ב. יש

הבחור מעבר לדלת געה בצחוק: "כל הכבוד, אתה מחקה את הראש ישיבה ממש מצויין... נו", המשיך ודרש - "תגיד כבר מי זה?". ושוב עונה ראש הישיבה בקולו: "אברהם גורביץ"

כדי שלא לבייש

"אברהם גורביץ".
 עתה נשמע הקול מן ה'אוצר' ספקן משהו. שוב שאל מי הדובר, והרב ענה כמקודם.
 לכשפתח הבחור, מבוייש וסמוק כל כולו, את הדלת, נראה מחזה מפעים:
 הרב גורביץ 'פרץ' פנימה כשהוא מאהיל בשתי ידיו על שתי עיניו, ניגש למדף המבוקש ויצא כפי שנכנס, בלא לראות ולו משהו מהעושה והנעשה בפנים...
 (הגר"מ וינגרטן שליט"א ר"י משנת שלמה - ממקור ראשון)

הגאון רבי אברהם גורביץ ראש ישיבת גייטסהד, הוצרך ליכנס אל אוצר הספרים בישיבתו, בשעה בה היה נעול ה'אוצר' לסתם מבקרים, אולם לעתים היו מצויים שם מבני הישיבה באותן שעות.
 ראש הישיבה ניסה בידו לפתוח הדלת, אולם כאמור היא היתה נעולה. נקש אפוא על הדלת אחת ושתיים, ואז שמע מבפנים קול נער שואל: "מי זה?".
 "אברהם גורביץ", השיבו.
 הבחור געה בצחוק: "כל הכבוד, אתה מחקה את 'הראש ישיבה' ממש מצויין... נו", המשיך ודרש הקול מבפנים - "מי זה?". ושוב עונה ראש הישיבה בקולו:

פניני הפרשה

"כשהגיע מזורי ורבי הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל לאירוסין, אמר דרשה שלימה עם רמזים על שמות החתן והכלה, אך לא הזכיר אפילו דבר תורה אחד. התפלאתי, שאלתי אותו לפרש הדבר.."

באמצע הדרשה התחיל לפתע רבי אברהם לדבר בענייני דעלמא, וכל השומעים תמחו על הדבר, ואחר כך שוב חזר והמשיך בדברי התורה שעסק בהם בתחילה. לאחר שסיים את דבריו שאלוהו לפרש הדברים, ואמר ששם לב כי נכנס מלצר יהודי שלפי מראהו נראה שלא אמר ברכת התורה ביום זה, ולא רצה להיכשל ב'לפני עוור' בכך שיכשילו בשמיעת דברי תורה לפני ברכת התורה, ורק כאשר יצא המשיך בדברי התורה שעסק בהם.

(איש לרעהו מתוך אגן הסהר)

וְלִפְנֵי עֵינֵי לֹא תִתֵּן מִקְשָׁל (ויקרא יט יד)

סיפר הגר"א טאובנר: כשהזמנתי את מורי ורבי הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל לאירוסין שלי בירושלים, הגיע ואמר דרשה שלימה ורמזים על שמות החתן והכלה, אבל לא הזכיר אפילו דבר תורה אחד. התפלאתי ושאלתי אותו מדוע לא אמר דברי תורה, והשיב, שראה שישבו שם כמה מהמסובין שהיה חשש שלא בירכו ברכת התורה... "ונמצאתי מכשילים בדבר איסור ללמוד קודם ברכת התורה".

וסיפר הגר"א לדייטש שכך היה גם בעת שמחת התנאים של בחור מהישיבה:

קנין חכמה פרקי אבות

"בדורות הקודמים אצל אנשי ירושלים, היו דרים משפחה בחדר וחצי, גידלו ככה 16 ילדים ועוד הכניסו אורחים. כיום מקבל כל אברך דירת שלשה חדרים, והרבה עוד בוכים על מצבם..."

כשיש מקום בלב, יש מקום בבית

וגם בהם אין די מקום לכולם, ואדרבה מתרבות המחלוקות בהן...
 "וההסבר בזה הוא כמו שמבואר בחז"ל, שאם ישנה אהבה אמיתית יכולים לדור אפילו על חודו של חרב ומסתדרים יפה ביניהם, כי על כל פשעים תכסה אהבה, אבל כשאין אהבה - כמה מקום שיהיה, לא יהיה בו די לאדם, וכל הזמן רק חושב שחסר לו.
 "כמובן אי אפשר לדרוש מאדם בימינו שיחיה במצב של פעם, אך יחד עם זאת צריך האדם לדעת שכל מה שחסר לו - זו לא עוד פיסת אדמה או הרווחת מקום, אלא מעט אהבה, ואם תהיה אהבה אמיתית בינו לבין בני ביתו יהיה די לו בכל מה שנתן לו הבורא ולא ירצה כל הזמן עוד ועוד.
 "...וכך הוא גם בענין אהבת האדם לקונו. מי שאהבת הבורא בוערת בקרבו, אינו נצרך לכלום, והוא מרוצה מכל דבר, אבל מי שאין אהבת ה' בוערת בתוכו, תמיד חש בעצמו כל הזמן חסר, וכל מה שיעשה עדיין יורגש אותו חסרון."
 (ע"פ טיב התורה - פרשת תרומה)

ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים (אבות ה ה)
 שח הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א:
 "ראינו בדורות הקודמים אצל אנשי ירושלים, שהיו דרים משפחה בחדר וחצי, ובבית זה גידלו שש עשרה ילדים והסתדרו על הצד היותר טוב, ועוד הכניסו אורחים, וכולם היו מרוצים ושמחים בחלקם ולא דרשו יותר מזה. ואילו כיום בחתונה מקבל כל אברך דירה לא פחות משלשה חדרים, והרבה עוד בוכים על המצב שלא די להם בזאת.
 "וכן בתי המדרש של פעם, אף שהיו קטנים מאוד, מכל מקום שלוו גדולה היתה בהם, ורואים זאת בבתי המדרש הישנים שנשארו לנו זכר לימים ההם, כמו בית המדרש של הרמ"א בקראקא וכן בית מדרשו של רש"י או בית המדרש של החתם סופר זי"ע, שהם בתי מדרש קטנים ביותר ומכל מקום היו נכנסים לשם תלמידים רבים... וכך היה בכל מקום שהיה גילוי שכינה במלואו, שהיו משתחווים רווחים. ואילו כיום ברוך ה' ישנם בתי מדרשות גדולים ומרווחים,

"אני חש שיש בך משהו מיוחד", אמר הרבי מקארלין לר' פייבל אפטייקער. "שמא תאמר לי במה אתה עוסק?". ענה ר' פייבל ואמר: "אני אדם פשוט, בעל הבית מהשורה". אבל הרבי לא הרפה

סודו של החובש הירושלמי

פרנסתך?". ענה ר' פייבל ואמר: "אני אדם פשוט, בעל הבית מהשורה". אבל הרבי לא הרפה ממנו וביקש לדעת מה מלאכתו.

ראה ר' פייבל שלא יוכל לחמוק ולהסתיר, וגילה את האמת: "אני משמש כחובש, ובתוקף תפקידי עלי לטפל גם בנשים שבאות אלי לטפל ולחבוש פצען, טרחתי וחיפשתי ובס"ד מצאתי פתרונות ואמצעים על מנת שלא אכשל באיסור לאו דלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם".

פניו של הרבי קרנו מאושר ושמחה. הוא קרא בקול ואמר: "אה! אכן עכשיו אני מבין ויודע מדוע אני חש הערכה אליך".

(לב ישראל, שיחות הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל)

קדושים תהיו (ויקרא יט ב)

סיפר הרה"ח רבי יוסף חיים שיינבערגר זצ"ל, מה שחש לפניו החובש הירושלמי ר' פייבל אפטייקער ז"ל.

ר' פייבל היה מעדת האשכנזים ומתנהג כמנהגי אשכנז, ולא היתה לו שייכות לקהילות החסידיים בירושלים. אמנם בכל פעם שהרה"ק האדמו"ר רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע הגיע לארץ ישראל ושהה בירושלים, היה ר' פייבל עולה לבית הכנסת כדי לחזות ולהתענג מזיו פניו של הרבי זי"ע.

פעם אחת רמז לו הרבי שיכנס לחדרו. הרבי העלה חיוך על פניו ואמר: "אני מרגיש אליך הערכה ואהבה מיוחדת. אולי תאמר לי מה מלאכתך ומה מקור

החפצים בחיים - הפץ חיים יומי

כיצד אפשר לחשוש מבלי לחשוך?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'הפץ חיים'

בדקדוק את כל הפרטים ולא ידע את כל הנסיבות, ובכך לא יעלה בלבו ספק, אלא רק יחשוש כדי שידע לנהוג בזהירות.

וכעין זה הביא בשו"ת לחפץ בחיים (ח"ד סימן ט) מדברי החרדים (פט"ו אות לג) שכתב, שאמרו חז"ל כל אדם יהיה בעיניך כליסטים ומכבדו כרבן גמליאל, והקשה החרדים, הרי אמרו חז"ל במקום אחר 'והוי דן את כל האדם לכף זכות?' ותירץ, שצריך שכל אדם יהיה בעיניו כצדיק גמור לכבדו בלב שלם, אבל לענין להישמר ממנו יחשדהו לרשע, וזה מה שאמרו חז"ל לענין איסור לשון הרע, שלא מקבלים לשון הרע אבל מיחש חיישינו כדי להישמר ממנו עכ"ל, מוכח מדבריו שהדרך לעשות כן היא, שבלבו לא יהיה עליו ספק כלל ויהיה בעיניו ובלבו כצדיק גמור, ורק לענין הנהגתו יש לו לחשוש.

בהלכות הנלמדות היום בחפץ חיים (רכילות כלל ה' סעיפים ג-ד) חוזר רבנו על הכלל הנוגע גם לגבי איסור לשון הרע, שכאשר הרכילות שהאדם שמע נוגעת אליו למעשה על להבא, הותר לו לחוש לכך בלבד, אך לא להאמין ולקבל את הדברים בלבו - "ולכן צריך להיזהר מאוד כשמע שאחד דבר עליו או עשה לו כך וכך, או רוצה לעשות לו כך וכך, שלא להאמין בדבר רק בדרך חשש בעלמא, דהיינו לשמור עצמו ממנו, ולא בגדר ספק, דמעמידן לאדם בחזקת כשרות ומסתמא לא עשה לו רעה ולא גנהו..."

כיצד אפוא יוכל האדם להיזהר בדבר זה, שמצד אחד הותר לו לחשוש חשש בעלמא, ומצד שני עליו להיזהר שלא יעורר חשש זה אפילו ספק בלבד? בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים משו"ת תשובות והנהגות (יו"ד ח"א סימן תקנה), שהעצה לכך היא שילמד זכות כפי האפשר על השני, שאולי לא ראה

המוסר היומי

עולם השקר מסתובב סביב כסף, העולם האמיתי מסתובב סביב התורה...

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

חכמה, ובא להם זה בעמל רב שנתנו לבם ודעתם להעמיק בזה כמה חדשים, ולפעמים כמה שנים. וכשנחקר על הממציא את הענין - מה היתה מטרתו ומגמת נפשו, יתברר שהעיקר היה כדי להשתכר מעות מזה.

והרי יבורר לנו, שחלק גדול מן העולם מייגיעים את מוחם ודעתם להתחכם באיזה דבר שעל ידי זה תבוא סיבה שישגו כסף. וביאר לנו הכתוב, שבאופן זה ממש צריך האדם לתת לבו ודעתו - להתחכם באיזה אופן יוכל לבוא לידי יראת ה' והשגת תורתו".

[תורת הבית פרק ט]

"הכתוב אומר: אם תִּבְקֹשׁוּנָה כְּכֹסֶף וְכִמְטוּנוּנִים תִּחְפְּשׁוּנָה, אִזּוּ תִּבְיִן וְיָרֵאת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא. הורה לנו, שכל זמן שאין אדם מבקש יראת ה' ותורה ככסף וכמטמונים, אינו מבין מהו יראת ה'. ועל כן נצרך לנו לבאר אופן בקשת העולם בזה, וממנו נקיש לעניינינו.

והנה יודע כי יש שלושה דברים שהם הראשים לכל דבר חשיבות שבעולם. והוא, החכמה והגבורה והעושר, והאדם רגיל לעשותם אמצעייהם להשיג על ידם הכסף; כי כשנחפש היטב בעולם, נמצא שכל חנוני וחנוני, וכל סוחר וסוחר, מתחכם בדעתו להשיג איזו סחורה חדשה כדי שימצא חן בעיני הקונה ויוכל להשתכר. וכן נמצא שיוצאים בכל חודש מיני מכוונות חדשים שיש בהם כמה סימני

"ראיתי את אבי זצ"ל יושב בראש שולחן גדול, סביבו יושבים תלמידי חכמים שפניהם מבהיקות כזוהר הרקיע, והוא מוסר לפנייהם שיעור תורה. כשסיים את השיעור הבחין בי, והתקרב אלי כשחיוך גדול על פניו..."

מדוע התעלפה הרבנית אויערבך כשראתה את תמונת החזון איש?

הרב ישראל ליוש

איש אמו ואביו תיראו (ויקרא יט, ג)

רש"י מביא את הגמרא בקידושין, דף ל' ע"ב: "איש אביו ואמן תיראו" - אין לי אלא איש, אשה - מנין? כשהוא אומר "תיראו" הרי כאן שניים, א"כ למה נאמר איש בלבד? שהאיש הסיפק בידו לעשות, אבל אשה - רשות אחרים עליה. מהמילה 'תיראו' נדרש - שאשה שהיא ברשות עצמה ואינה נשואה, חייבת בכבוד אביה ואמה, אך מהמילה 'איש' מתמעטת אשה שהיא ברשות בעלה. מסתבר לומר, מציין בעל התורה תמימה, שהמיעוט של אשה שהיא ברשות בעלה, הוא רק ממצות כיבוד אב ואם, כי כיון שהיא משועבדת לבעלה למלאכות הבית, אינה יכולה לעסוק בכבוד אביה ואמה, אך מצות מורא, כפי שמבואר בהמשך הפרשה, שלא ישב במקומו, ולא ידבר במקומו, ולא יסתור את דבריו, אין זה סתירה כלל לשעבודת לבעלה, ובודאי שתהיה מחויבת לירא אותם. ראייה לכך, אומר בעל התורה תמימה שהתורה השוותה מורא אב ואם למורא שמים, ובודאי שלא נפטור אותה ממורא שמים, משום שהיא משועבדת לבעלה, מטעם זה גם לא תהיה פטורה, ממורא אביה ואמה.

כיבוד אב ואם של מרת שרה רבקה בת הרה"ג ר' זאב פרנק זצ"ל, אחי הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, היה לשם דבר בירושלים. כבר בהיותה כבת אחד עשרה עזבה את לימודיה בבית הספר כדי לסעוד את הוריה שהיו חולים מאוד. היא טענה שכל מטרת בית הספר היא כדי ללמוד לקיים מצוות ורצון ה', והנה כעת זימן ה' לידיה אפשרות לעסוק כל העת במצות כיבוד אב ואם, א"כ לשם מה עליה ללכת לבית הספר.

גם כאשר נישאה לבעלה, הגאון רבי אברהם דב אויערבך זצ"ל, אחיו הצעיר של מרן הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, המשיכה לכבד את הוריה, והגדילה לעשות כאשר הכניסה אותם לביתה וטיפלה בהם במסירות אין קץ. לאחר תקופה ארוכה בה גרו אצלה הוריה, והיא ובעלה התמסרו מאוד למילוי כל צרכיהם, הבחינו כי אחד מילדיהם אינו מתפתח כראוי. הוא שכב כל העת על מיטתו בלא תזוזה מספיקה, והם חששו מאוד לבעיה נורולוגית. בעלה רבי אברהם דב, היה לומד עם מרן החזון איש זצ"ל בחברותא יחד עם הגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל בכל יום שישי. בצר לו פנה אל מרן החזון איש ושאל אותו לאיזה רופא נירולוג כדאי לפנות עם בנם. החזון איש ענה לו שכיון שספק גדול אם בכלל קיימת בעיה, לכן אין צורך לפנות לנירולוג, אלא שיפנו לרופא משפחה רגיל, וה' הטוב יתן בפיו מענה נכון.

פנו ההורים במצוות רבם לרופא המשפחה, ולאחר בדיקה מקיפה, ענה להם הרופא כי הוא לא מוצא שום בעיה רפואית, וכנראה שהילד סובל רק מחוסר

תזונה נכונה וחוסר תשומת לב מספקת.

כאשר שמעו זאת אחיה של הרבנית שרה רבקה, קבעו שכנראה כל זה קרה כי היא עסוקה מאוד בטיפול בהורים, ולא מספיק שמה לבה אל בנה הפעוט. הם החליטו כי היא לא תחזיק יותר את ההורים בביתה, ומצאו להם מקום אחר. לאחר כמה חודשים מצאת ההורים מביתה, הסתלק אביה רבי זאב פרנק לבית עולמו. מאז, כל ימיה, היה ליבה נוקפה כי בשלה קרתה הרעה הזאת, כיון שהוציאה אותו מביתה, והמקום החדש לא מילא את מקומה כראוי. מחשבה עלתה בליבה, שמא היתה משאירה אותו בביתה, אולי הוא היה עוד מאריך ימים. ביום היארצייט הראשון של החזון"א, הביא רבי אברהם דב הביתה גליון ובו תמונת מרן החזון"א זצ"ל. כשראתה מרת שרה רבקה את התמונה, נבהלה מאד, ושאלה את בעלה מי הוא האיש הלזה, ואמר לה שזהו החזון"א זצ"ל. מיד נפלה האשה והתעלפה. לאחר שהעיר אותה בעלה מעלפונה ונרגעה מעט, שאל אותה:

"מה קרה? מדוע גרמה לך תמונת החזון"א להתרגשות רבה כל כך?"

בתחילה סרבה לגלות לו, בטענה כי הוא יגחך עליה ועל חלומותיה, אבל לאחר שהפציר בה ספרה כך: "לילה אחד, רואה אני בחלומי את אבי זצ"ל יושב בראש שולחן גדול, ואור גדול ונפלא היה בחדר. תלמידי חכמים יושבים סביב השולחן, ופניהם מבהיקים כזוהר הרקיע, ואבי מוסר לפנייהם שיעור תורה. כל זמן השיעור לא ראה אותי אבי, רק כשסיים את השיעור הבחין בי. הוא התקרב אלי כשחיוך גדול נסוך על פניו, ושני אנשים שליוו אותו, אחד מימינו והשני משמאלו.

את האחד הכרתי - סיפרה הרבנית - הלא הוא היה אחי רבי יהודה לייב פרנק, שכבר לא היה אז בין החיים. ואת השני לא הכרתי, אבי התקרב אלי ואמר לי: 'ידעתי בתי ידעתי, כי יש לך ייסורי מצפון על שהוצאת אותנו מביתך, ואת חוששת שבגלל זה הלכתי לעולמי קודם זמני, אבל תדעי שיצאת ידי חובת מצות כיבוד אב ואם וכך היית צריכה לנהוג, וזה היה זמני להפטר מהעולם. גם אם היינו נשארים בביתך הייתי נפטר בעת הזו. ולעדות שנכונים דבריי, הנני מבטיחך שבקרוב תיפקדי ויוולד לך ילד שיהיה לך ממנו הרבה נחת (כבר כארבע שנים שלא נולדו להם ילדים, והרופא אמר להם שלא יהיו להם יותר ילדים) ושני מלויי יהיו עדים על דבריי, והצביע על האנשים שליוו אותו. לא ידעתי מיהו העד השני, סיימה הרבנית, וכשראיתי את תמונת החזון"א, הבנתי כי הוא היה העד השני שליווה את אבי'.

זאת אם כן היתה סיבת התרגשותה הגדולה מתמונת מרן החזון איש. דברי האב התקיימו במלואם, וכעבור עשרה חודשים נולדה להם בת שהיא וצאצאיה הרוו אותה הרבה נחת דקדושה.